

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Koronapandemien i Norge - håndtering av en
krisesituasjon

The Corona pandemic in Norway - dealing with a crisis
situation

Ingrid-Marie Angvik Holm

Sosiologi- ungdomssosiologi SO590

Fakultet for økonomi og samfunnsvitenskap/ Høgskulen på
Vestlandet

Veileder: Irina Pavlova

25.05.2020

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Innhold

Sammendrag	3
Abstract	3
Forord.....	4
1.0 Innledning	6
2.0 Teoretisk perspektiv	7
2.1 Begrepsforklaring.....	8
2.2 Risikosamfunnet.....	9
2.3 Modernitetens konsekvenser	11
3.0 Metode: Case og datainnsamling	12
3.1 Case: Pandemi og Covid-19.....	13
3.3 Datainnsamling	15
3.4 Avgrensing.....	16
4.0 Diskusjon	16
4.1 Den politiske institusjonen.....	16
4.2 Kunnskapsinstitusjonen.....	19
4.3 Sosiale relasjoner	21
5.0 Avslutning.....	24
6.0 Referanseliste	26
Selvvalgt litteratur.....	26
Nettsider	26
Bilder.....	30

Sammendrag

«Risikosamfunnet» er en betegnelse på vår tids samfunn, det postmoderne samfunnet hvor folk må forholde seg til nye risikoer som er produkter av vitenskap og teknologi, og som ikke er begrenset i tid og rom, men krysser landegrenser og kan ramme fremtidige generasjoner. Koronapandemien er et eksempel på at slik risiko er reell. I risikosamfunnet er menneskene avhengige av ekspertkunnskap og tillit til institusjoner og abstrakte systemer. I denne oppgaven har jeg valgt å undersøke hvordan den norske politiske institusjonen og kunnskapsinstitusjonen er blitt ivaretatt under koronakrisen, og hvordan krisen har påvirket sosiale relasjoner. Jeg har brukt medieoppslag i NRK som hovedkilde til empiri, og har analysert funnene med teorier av særlig Ulrich Beck og Anthony Giddens. I konklusjon finner jeg at den politiske institusjonen har opprettholdt sin legitimitet gjennom tiltak som har tilbudt en form for ontologisk sikkerhet til samfunnsborgerne. Kunnskapsinstitusjonen har ivaretatt produksjonen og overføringen av kunnskap, verdier og normer til samfunnsmedlemmene sine, hovedsakelig gjennom det digitale rom. De sosiale relasjonene er blitt sterkt påvirket av smitteverntiltak, og det er mulig at nye normer for å regulere samvær vil bestå etter at krisen er over.

Abstract

The "risk society" is a term for today's society, the postmodern society where people must face new risks that are products of science and technology, which are not limited in time and space, but cross national boundaries and may affect future generations. The corona pandemic is an example of such a risk being real. In the risk society, people rely on expert knowledge and trust in institutions and abstract systems. In this paper, I have chosen to examine how the Norwegian political institution and the knowledge institution have been safeguarded during the corona crisis, and how the crisis has affected social relations. I have used media in NRK as the main source of empiricism and have analyzed the findings with theories of mainly Ulrich Beck and Anthony Giddens. In conclusion, I find that the political institution has maintained its legitimacy through measures that have offered a form of ontological security to the citizens. The Knowledge Institute has taken care of the production and transfer of knowledge, values, and norms to its members, mainly through the digital space. Social relations have been greatly influenced by infection control measures, and it is possible that new norms for regulating contact will exist after the crisis is over.

Forord

Jeg vil først og fremst takke min fantastiske veileder, Irina Pavlova, for mange gode innspill og forslag til oppgaven. Irina har vært en stor inspirator i løpet av mine tre år på Høgskulen på Vestlandet, og lært meg mye med sitt store engasjement. Jeg vil også gi en spesiell takk til Tiri. B. Schei og Edvin Schei som har vært en utrolig god hjelp og løftet oppgaven min, takk for at jeg har fått vært en del av deres hjemmekontor.

Jeg vil takke mamma, pappa og lillesøster for å ha latt meg okkupere alt fra kjøkkenbord, stuebord, og andres soverom i denne perioden og dere har vært til stor hjelp, dette gjelder også min storesøster og «svigerbror» som alltid har strukket ut en hånd eller to når jeg har trengt det. Dere og mine kjære besteforeldre har vært en god støtte gjennom mine tre år i Sogndal, og har alltid vist stor interesse for hva jeg har lært inne i den lille bygden. Dette fører takken videre til min kjæreste Odin M. Schei som også har vært der for meg gjennom hele studieløpet mitt, og har støttet, inspirert, hjulpet og motivert meg- selv når frustrasjonen min har vært på det største.

Jeg vil takke mine gode medstudenter og venner som har vært i samme båt gjennom lange timer med lesing og diskutering av de tyngste teorier, til gode samtaler og middager i kantinen. Jeg kommer til å savne å være på skolen med dere i 12 timer strekk av gangen.

Jeg vil også gi en siste takk til en av mine forelesere, Roger Ivan Hestholm, som har fått meg til å fundere mye gjennom disse årene, og brukt læringsmetoder som har gjort at jeg har gledet meg til forelesninger.

Ingrid- Marie Angvik Holm

25.05.2020

1.0 Innledning

Verdens befolkning i dag er i betydelig større grad globalisert, og man har en mobilitet som ikke før har eksistert i det industrielle samfunn, grunnet for eksempel fly, handelskontakter og internasjonalt arbeid. Dette fører til at man er tettere bundet sammen med land utenfor grensen vår, og dermed utsetter vi oss raskere for internasjonale kriser av visse typer, ikke minst pandemier. Jeg har valgt å skrive om temaet pandemi og casen Covid-19, som har bredt seg raskt og voldsomt, da dette er et eksempel på en risiko som er en direkte konsekvens at særtrekkene ved det postmoderne samfunnets organisering og teknologi, som både Ulrich Beck (1997; 1997) og Anthony Giddens (1997) peker på. Covid-19 har i skrivende stund (25.05.2020) herjet i verden i fem måneder. Virusets episenter ble oppdaget i Wuhan, Kina. Infeksjonen ble kategorisert som en epidemi etter kort tid, og ikke lenge etter ble epidemien oppgradert til kategorien “pandemi” av WHO, World Health Organization, 12. mars 2020 (Helsenorge, 2020).

Trondsen and Tjora (2012) påpeker at sykdom alltid har representert en trussel og et usikkerhetsmoment i folks liv, dette fører til et behov for å etablere former for kontroll for å unngå eller overvinne sykdommen. Av den grunn er det sentralt å se på hvordan samfunnets viktigste institusjoner takler nye sykdommer og pandemier i dagens samfunn, dette vil jeg komme tilbake til. Med tanke på oppgavens omfang kunne jeg ikke ta for meg alle de sosiale institusjonene vi har i Norge, dermed ble problemstillingen følgende:

Hvordan har den politiske institusjonen og kunnskapsinstitusjonen i Norge ivaretatt sine sentrale oppgaver under koronapandemien, og hvordan har sosiale relasjoner blitt påvirket av smittevernstiltakene?

Jeg tar for meg de sosiale institusjonene og sosiale relasjoner, da man kunne tenke seg at det var der en pandemi vil ramme hardest for en stat. Covid-19 ble første gang påvist i Norge 26. februar 2020 (Helsenorge, 2020) og i kjølvannet har de sosiale institusjonene i Norge blitt sterkt påvirket. Politikere har vært kritisert for å ikke handle raskt nok, utdanningsinstitusjoner har blitt stengt, og hjemmet har blitt lekeplass, skole, kontor og restaurant. Man kan ikke lenger gjøre hverdagslige handlinger som å trene på et

treningssenter, låne bøker på biblioteket, besøke besteforeldre eller å ha en bursdagsfeiring. Disse handlingene blir nå forbundet med en stor risiko. De sosiale relasjonene har også stadig blitt mer påvirket av pandemien og man viser kanskje en større grad av solidaritet enn før. Vi har blitt bedt om å ta vare på hverandre, men ikke ta på hverandre (Statsminister Solberg, 2020), noe som stritter imot vår internaliserte folkeskikk, som å håndhelse eller gi en god klem.

Jeg vil nå greie ut om teoriene, etterfulgt av metode- og diskusjonsdel-. Til slutt vil jeg komme med en oppsummering og konklusjon på oppgaven.

2.0 Teoretisk perspektiv

I denne delen av bacheloroppgaven skal jeg gjøre rede for det teoretiske grunnlaget jeg har valgt for å svare på problemstillingen min, og jeg kommer til å ta utgangspunkt i Ulrich Becks teori om risikosamfunnet (1997; 1997) og Anthony Giddens teori om modernitetens konsekvenser (1997). Jeg vil gi et bilde av hvilke konsekvenser man vil få i postmoderniteten, og risikosamfunnet vi nå beveger oss mot. Forfatterne mener at vi som samfunnsborgere er mer sårbare for en økologisk krise da vi er utsatt for nye risikoer som følge av de tekniske, økonomiske og vitenskapelige endringene som er typiske for vår tid. Dette vil jeg komme tilbake til.

Ulrich Beck og Anthony Giddens fellesnevner er at de begge er samtidsdiagnostikere og mener at vi har forlatt “den gamle moderniteten” og at vi nå befinner oss i en “ny modernitet” (Aakvaag, 2008). Å være en samtidsdiagnostiker vil si at man prøver å se etter løsninger av aktør/struktur problemet i et historisk spesifikt perspektiv.

Den samtidsdiagnostiske sosiologiens revitalisering henger sammen med noe fagekstremt, nemlig det både sosiologer og andre oppfatter som grunnleggende endringer i den vestlige moderniteten fra omkring 1970 og fremover. Skulle sosiologien unngå å være i utakt med tiden, måtte den altså utvikle nye begreper og teorier p. 258-259.

Jeg vil først klargjøre noen begreper fra problemstillingen, før jeg kommer nærmere innpå teoretikerne for å kunne gi en bedre forståelse av teoriene jeg bruker.

2.1 Begrepsforklaring

For å greie ut om problemstillingens begreper, sosiale institusjoner og sosiale relasjoner, vil jeg bruke Berger & Luckmanns (2000) teori om den samfunnskapte virkeligheten. Willy Martinussen (2008) beskriver åtte inndelinger av hovedinstitusjoner i det moderne samfunn: familie, religion, økonomi, politikk, rett, kunnskap, velferd og kommunikasjon (Martinussen, 2008, p. 47). For å avgrense oppgaven og problemstillingen har jeg valgt å sette søkelys på politikk- og kunnskapsinstitusjonene, da disse har vært sterkt fokusert av media, særlig NRK, i den tiden jeg hadde datainnsamling, uke 11 og 12. Jeg vil i denne delen også ta for meg hvilke oppgaver de ulike sosiale institusjonene har, men først, hva menes med en sosial institusjon?

En sosial institusjon: Berger og Luckmann (2000) skriver at mennesker er vanedyr. Når man først har gjort en handling, og denne handlingen skjer gjentatte ganger, dannes det et mønster som blir reproduisert. Når flere aktører deler vanemessige handlinger inn i typer, skjer institusjonaliseringen. Denne typen inndeling er tosidig, og omhandler selve handlingen, men også individet som utfører handlingen (Berger et al., 2000, p. 70). Dette vil for eksempel si at loven, som institusjon, slår fast at stjeling er galt, og at politiet tar seg av å iverksette institusjonens regler. "Sosiale institusjoner setter rammer for mange av våre handlinger og de sosiale relasjonene vi inngår i" (Martinussen, 2008, p. 44).

Sosiale relasjoner finnes det utrolig mange av, alt i fra far-, datter-, lærer-, student- til bestemor-barnebarnrelasjon. En sosial relasjon er utvekslinger som gjentas, og danner et grunnlag for at vi kan forutsi hverandres handlinger (Martinussen, 2008). Berger og Luckmann skriver at de menneskelige omgivelsene som består av alt fra de sosiokulturelle til psykologiske dannelser, blir til det vi kaller et menneskelig fellesskap. Om man lever på et dyrisk nivå, isolert fra andre mennesker, vil man ikke kunne utvikle seg, og heller ikke skape menneskelige omgivelser (Berger et al., 2000).

Den politiske institusjonen i Norge har fire oppgaver, ifølge Martinussen (2008): å formulere mål for samfunnet som helhet, å samordne aktivitetene for å nå disse målene, å omfordele goder og å løse konflikter. For at myndighetene kan ha disse oppgavene, er det viktig at de har monopol på å håndtere vold, som vil si at staten styrer politi, militærmakt, og at man har en domstol.

Kunnskapsinstitusjonen er en institusjon som ivaretar produksjonen av kunnskap, verdier og normer. Overføringen av kunnskap, verdier og normer til samfunnsmedlemmene har vokst frem i flere år, men har fått det store omfanget det har i Norge i dag i løpet av de siste 50 årene da skoletilbudet har blitt bedre og større (Martinussen, 2008). Utdanning tar form av det obligatoriske som norske borgere må ta del i gjennom barnehage og grunnskole. Deretter kan man velge å gå videre på videregående skole og i høyere utdanning, men dette er ikke obligatorisk. Alle disse formene for utdanning er noe som inngår i kunnskapsinstitusjonen. Kunnskapsinstitusjonen har to funksjoner; den manifeste funksjonen som går ut på kunnskapsproduksjon gjennom forskning og utdanning, å overføring av kunnskaper til nye generasjoner, sosialisering til å bli gode samfunnsborgere, og forberedelse til yrkeslivet. Den latente funksjonen er blant annet at de nye samfunnsmedlemmene sorteres til ulike arbeidsoppgaver, de kontrolleres gjennom innlæringen av normene som de ledende skiktene i samfunnet står for, og til slutt at de lærer toleranse overfor dem som er annerledes (Martinussen, 2008, p. 264).

2.2 Risikosamfunnet

Ifølge Ulrich Beck er risikosamfunnet en ny og egen epoke i det moderne samfunnet. Det postmoderne samfunn bringer med seg nye risikoer som hovedsakelig er produkter av vitenskap og teknologi (Beck et al., 1997, pp. 15-13). Jeg vil nå redegjøre for hvorfor risikobegrepet er et viktig begrep i forhold til koronapandemien.

Risikobegrepet er primært knyttet til et negativt utfall som en trussel, fare eller skade, noe som alltid har eksistert. Det som har forandret seg i det postmoderne samfunnet er *hvilke* farer, samt vurderingen av risiko og hvordan man *forholder seg* til dette (Trondsen & Tjora, 2012). "Risiko blir videre forstått som politisk og moralsk konstruert, og det belyses hvordan systemer for kunnskap, makt og kontroll bidrar til å organisere, overvåke og disiplinere

individer, sosiale grupper og institusjoner” (Trondsen & Tjora, 2012, p. 121). Utviklingen av det teknisk-vitenskapelige overskygger gevinsten man oppnådde i det industrielle samfunn, og bivirkningene av det nye moderne samfunnet som vokser frem, kan bli den nye normalen (Beck et al., 1997). Slike bivirkninger kan man knytte til koronapandemien. Den sosiale distanseringen og slutten på håndhilsning kan være en bivirkning som blir den nye normalen etter at pandemien er over. “Forvandlingen av sivilisatoriske trusler mot naturen til sosiale, økonomiske og politiske systemtrusler er den virkelige utfordringen i dag og i fremtiden, og det som rettferdiggjør betegnelsen risikosamfunn” (Beck et al., 1997, p. 7). Industrisamfunnet hadde også risikoer, men i forhold til det postmoderne samfunnet var disse risikoene avgrensede og hadde latente bivirkninger som kunne bli sporet tilbake til enkeltindivider, mens risikosamfunnets teknologiske farer ikke kan avgrenses i tid eller rom, som vil si at de kan påvirke senere generasjoner, og ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt, som vi ser i casen med Covid-19 (Beck et al., 1997, p. 7).

Beck mener at moderniseringsrisikoer som for eksempel global oppvarming, andre økologiske endringer, og atomkrig, også rammer dem som produserer eller profiterer moderniseringen. Dette blir kalt for boomerangeffekten. Boomerangeffekten ødelegger klassemønsteret, og innebærer at ikke engang de rike kan føle seg trygge overfor økologisk verdiforringelse, samt trusler mot legitimitet, eiendom og profitt (Beck, 1997). Noen av de første smittetilfellene i Norge var av personer som hadde vært på skiferie i Italia og Østerrike. Skiturer som dette er ikke for alle, da det er dyrt å feriere i alpene. Dette er altså noe som stemmer overens med det Beck skriver om boomerangeffekten.

Risikosamfunnet endrer ikke kun de sosiale strukturene, men også relasjonene mellom strukturene og individene (Beck et al., 1997). På grunn av globaliseringen og individualiseringen i det postmoderne samfunnet, må individer i dette samfunnet konstant bevege seg mellom funksjonsområder, samt velge og veksle blant forskjellige atferdslogikker (Beck, 1997). På bakgrunn av dette tvinges innbyggerne i Norge til å være reflekterte, og man blir stilt overfor motstridende krav «[...] i et globalt rom av usikkerhet» (Beck et al., 1997, p. 8). Beck skriver at den refleksive moderniseringen har «revet grunnen vekk» under noen felles forutsetninger for industrisamfunnets moderniseringssosiologi. Jeg skal nevne en: Beck mener altså at «tilhørigheten til og avhengigheten av klasser og lag er erstattet av individualiseringen» (Beck et al., 1997, p. 11). Forfatteren peker også på politikken i

risikosamfunnet, og antyder tre ulike utfall av en ny politikk i gråsonen av den økonomiske-tekniske beslutningsmakten. Han mener at det vil bli et nytt maktsentrum bestående av tre alternativer, der “reindustrialiseringen” vil neglisjere risikoer og muligheter, en “økologisk variant av velferdsstaten” der vitenskapen blir autoritær og kommer til å lide under et byråkrati, og det siste, “subpolitikk”, som vil si at det vil være en forbindelse mellom den statlige konstitusjonelle makt og samfunnets mikromakt (Beck et al., 1997, pp. 5-13). Den politiske institusjonen i Norge kan synes i ferd med å bli det Beck synes er det mest positive scenariet, altså en form for differensiell politikk som kan bli utviklet til subpolitikk.

Risikobegrepet har bidratt til en dobbelt avmystifisering, den har både avmystifisert fremtiden og troen på at fremtiden lar seg kontrollere for fullt (Aakvaag, 2008).

2.3 Modernitetens konsekvenser

I likhet med Ulrich Beck, skriver Anthony Giddens (1997) blant annet om modernitetens konsekvenser. Giddens mener at vi stadig “[...] beveger oss inn i en periode hvor konsekvensene av moderniteten blir mer radikale og mer universelle enn tidligere” (Giddens & Eriksen, 1997, p. 12). Han mener det har skjedd et brudd i moderniteten, og at vi kan ane konturene av enda en ny “postmodernitet” enn den vi allerede kjenner til (1997). Giddens skriver om ontologisk sikkerhet, og mener dette er en viktig form for sikkerhetsfølelse. Det som er sentralt for følelsen av ontologisk sikkerhet er en opplevelse av pålitelighet hos personer og ting (Giddens & Eriksen, 1997). Han skriver følgende:

Utgangspunktet for analysen må være at det å leve med farer som ligger fjernt fra ikke bare den enkeltes kontroll, men også fra de store organisasjonenes kontroll, inklusiv statene, ikke er til å unngå - farer som er svært akutte og livstruende for millioner av mennesker og potensielt for hele menneskeheten. Det forhold at dette ikke er risikoer noen velger å ta, og at det, slik Beck uttrykker det, ikke finnes noen «andre» som kan holdes ansvarlige, angripes eller bebreides, forsterker følelsen av høyberedskap, som så mange har bemerket er et kjennetegn ved vår tid (Giddens & Eriksen, 1997, p. 96).

Giddens (1997) skriver om omstøpningen av sosiale relasjoner, og han deler det opp i to kategorier: ansiktsløse forpliktelser og ansiktsforankrede forpliktelser. Jeg vil fokusere på ansiktsløse forpliktelser som handler om utviklingen av tro og tillit til ekspertsystemer og

abstrakte systemer, som f.eks. sosiale institusjoner. For å ha tillit til et abstrakt system som den politiske institusjonen, behøver man ikke å møte hvert enkelt individ i systemet, men adgangsporter. Adgangsporter er forbindelsespunkter mellom lekfolk og representanter for abstrakte systemer, for eksempel tannleger, advokater og politikere.

Vanlige aktører har ikke lenger tillit til ekspertsystemer kun for å oppnå sikkerhet i forhold til et uavhengig univers av begivenheter, men nå i det refleksive samfunn er det også kalkulering av fordeler og risikoer i ulike situasjoner der ekspertviten også skaper disse begivenhetene som et resultat av den uavbrutte refleksive nytten av samme viten (Giddens & Eriksen, 1997, p. 65). Følgen av dette er at ingen lenger kan melde seg ut av de abstrakte systemer som moderne institusjoner fører med seg, og er derfor utsatt for økologiske katastrofer som Covid-19. Dette gjelder også på mikronivå. I hverdagslivet i det industrielle samfunn kunne man ignorere det som ble uttalt av autoriteter som for eksempel prester. I det moderne samfunn kan man ikke ignorere ekspertviten. For å ha tillit til abstrakte systemer må man altså ha troen på kunnskapen (1997).

Giddens tar også i bruk begrepet institusjonell refleksivitet som går ut på at institusjonene og praksisene i det moderne samfunn produserer ny kunnskap om seg selv, som institusjonene og praksisene igjen kontinuerlig undersøker og reorganiserer i lys av kunnskapen de har tilegnet seg. Eksempel på dette kan være når en institusjon kommer med data til offentligheten om hvordan institusjonen har håndtert en situasjon, og så retter seg, eller forbedrer seg, på bakgrunn av dataene (Aakvaag, 2008, pp. 273-274). Dette kan man se har skjedd under koronakrisen, når Folkehelseinstituttet og myndighetene har revurdert sine tiltak og restriksjoner kontinuerlig.

3.0 Metode: Case og datainnsamling

Jeg har valgt en kvalitativ tilnærming for å besvare problemstillingen fordi forskningens tematikk tar utgangspunkt i et paradigme (Postholm, 2010). Det er en paradigmatiske case, da det sier noe generelt om samfunnsutviklingen/ tilstanden. Jeg har tatt i bruk et casestudie, og har konsentrert meg om hva som skjer med den politiske institusjonen og kunnskapsinstitusjonen i Norge når en pandemi rammer verden, samt hvordan de sosiale relasjoner har blitt påvirket i lys av teorier om risikosamfunnet. Jeg vil nå greie ut om hva en

pandemi er, med Covid-19 som eksempel, og deretter beskrive hvordan jeg gjennomførte datainnsamlingen.

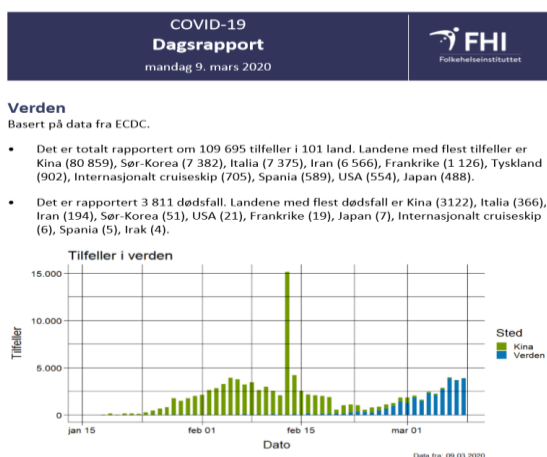
3.1 Case: Pandemi og Covid-19

Folkehelseinstituttet (FHI) skriver at en pandemi blir definert som en sykdom som rammer svært mange, og sprer seg over store deler av verden. Begrepet brukes oftest om infeksjonssykdommer. Dette gjelder også koronaviruset (FHI, 2018). Pandemier oppstår med 10-15 års mellomrom, når befolkningen helt eller i stor grad mangler immunitet mot et nytt virus (FHI, 2018). Et pandemivirus oppstår når det blir en krysning mellom virus fra dyr og et influensavirus som allerede er hos mennesket (zoonoses) rett før en pandemi bryter ut. Krysningen kan skje på ulike måter, blant annet gjennom direkte kontakt med et dyr, eller indirekte kontakt med et dyr gjennom for eksempel et virvelløst insektet som mygg (vektorbåret overføring) (Center for Disease Control, u.å.). Grunnen til at man anser dyrene som opphavet til pandemivirus er at man kan finne slektskap med virus hos fugler eller andre pattedyr (FHI, 2018). Spørsmålet om Covid-19 er et zoonosetilfelle, i likhet med de tidligere kjente koronaepidemiene, SARS og MERS, (der SARS har sitt opphav gjennom flaggermus via sivettkatter, og MERS fra dromedarer og kameler), der er fremdeles ikke sikkert fastslått i SARS-CoV-2 pandemien (FHI, 2020). Helsenorge skriver på sin nettside at viruset som blir kalt Covid-19 eller SARS-CoV-2 er koronavirus som man tror oppstod i Wuhan i Hubei-provinsen i Kina i desember 2019. Viruset ble først oppdaget i forbindelse med et våtmarked i Wuhan, og gir luftveisinfeksjon hos mennesker (Helsenorge, 2020). Rundt 80% av de som blir testet for Covid-19 har milde øvre luftveissymptomer som vond hals, forkjølelse og lett hoste, i tillegg til generell sykdomsfølelse og muskelsmerter. Dette er symptomer som går over i løpet av en til to uker, men for noen vil det også utvikle seg til en mer alvorlig sykdom (FHI, 2020), som kan føre til innleggelse på sykehus. Noen vil oppleve «lungebetennelse med tung pust, forverring av hoste, og stigende feber» (2020). Det finnes også de som vil bli rammet av det mest alvorlige forløpet, med dødelig utfall. Særlig sårbare personer blir plassert i kategorien «risikogruppen». Risikogruppen vil ofte trenge intensiv behandling på sykehus, og har høyere sjanse for dødsfall enn andre samfunnsborgere. Denne gruppen er begrenset, og de som passer i kategorien er personer som har påvist en underliggende og/ eller kronisk sykdom som hjerte-karsykdom, diabetes, kreft, kronisk lungesykdom og høyt blodtrykk. Det

gjelder også eldre over 65 og andre som røyker og har overvektsproblemer (FHI, 2020). Man kan også diskutere om personer i lavere sosiale klasselag har større sannsynlighet å bli smittet av viruset, da det ofte er tilfellet at de bor tettere.

Smitten av et koronavirus skriver Folkehelseinstituttet kan skje på ulike måter, men hovedsakelig skjer det gjennom dråpe og kontaktsmitte, altså via luft på den måten at viruset pustes inn eller kommer i kontakt med slimhinnen i øyne, nese eller munn hos personer i nærheten av personen med viruset (FHI, 2020). Det kan i tillegg være smitte gjennom direkte kontakt via hender, og/eller ved indirekte kontakt, som vil vi at viruset kan henge fast, og blir overført via gjenstander som blant annet dørhåndtak, telefon og andre kilder (FHI, 2020).

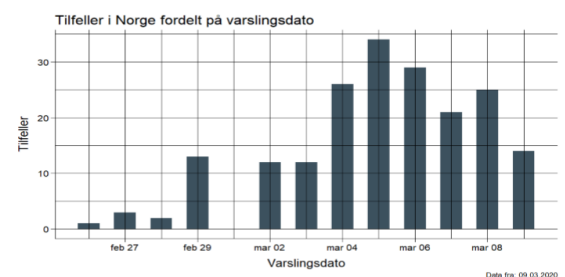
Jeg har valgt å ta med fire grafer fra FHI som gir oversikt over hvor mange i Norge, og verden, som er smittet og omkommet på grunn av SARS-CoV-2, dette fordi jeg ønsker å gi bakgrunnsdata for å forstå konteksten av alvorret rundt Covid-19, noe som kan være med på å forklare hvorfor de sosiale institusjonene og sosiale relasjoner blir sterkt påvirket under en slik krise. Jeg vil legge ved grafer fra uken jeg begynte å samle informasjon, i tillegg til uken jeg skal levere oppgaven for å se på hvor mange som har blitt rammet i tidsperioden jeg har skrevet denne oppgaven. FHI har lagt ut ulike grafer angående kjønn, alder, nasjonalt og internasjonalt baserte grafer om Covid-19 utviklingen. Jeg har valgt å ta med de nasjonale og internasjonale grafene for at en skal få et helhetlig blick på hvordan utviklingen har vært.

Norge

Basert på informasjon om varslede tilfeller til Folkehelseinstituttet i Norge (utbrudsregisteret).

- Det er nå totalt 192 tilfeller, hvorav 23 tilfeller er rapportert siste døgnet.
- Det er ikke rapportert noen dødsfall.

Figur 1. Grafen viser at 09.03.2020 var totalt rapporterte 109 695 tilfeller i verden, i 101 land, og 3811 rapporterte dødsfall.

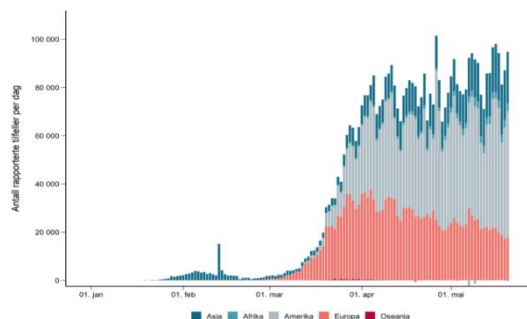
Figur 2. Grafen viser at 09.03.2020 var det 192 tilfeller i Norge, og ingen rapporterte dødsfall.

Verden for øvrig

Så langt har 4 861 456 tilfeller og 322 483 dødsfall blitt rapportert globalt, 94 557 av tilfellene og 4 213 av dødsfallene er rapportert siste dag. Figuren og tabellen nedenfor viser rapporterte tilfeller per dag for de ulike verdensdelene.

Tabell 2. Antall påviste covid-19 tilfeller i verden totalt og i dag, fordelt på verdensdel.

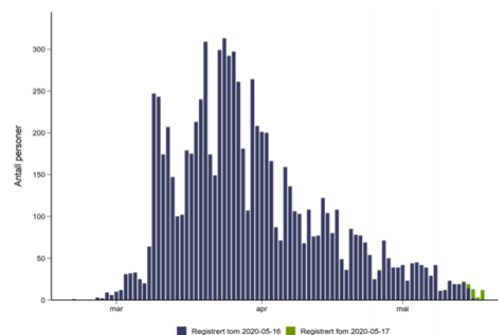
Verdensdel	Tilfeller totalt	Tilfeller 19.05	Dødsfall totalt	Dødsfall 19.05
Amerika	2 186 907	52 452	129 680	2 848
Europa	1 740 551	17 729	164 349	913
Asia	833 437	21 088	25 417	380
Afrika	91 365	3 280	2 903	72
Oseania	8 500	8	127	0

Epidemiologiske opplysninger som presenteres i Folkehelseinstituttets dagsrapporter, baseres på data meldt til MSIS. Informasjon i MSIS baserer seg på opplysninger fra laboratorier og leger.

Antall meldte tilfeller til MSIS fremstilles etter når covid-19-testen ble tatt og ikke etter dato for melding til MSIS. Det er ca. 1-2 dager forsinkelse i tiden fra prøvetaking til registrering av bekreftet tilfelle i MSIS.

Blant de 11 tilfellene som ble meldt til MSIS 19.05.2020, hadde bare 0 av tilfellene prøvetaksdato 19.05.2020. Figuren under viser antall tilfeller etter prøvetaksdato siden epidemiens start. Antall tilfeller per dag vil justeres, også tilbake i tid, ettersom nye tilfeller blir meldt til MSIS.

Figur 3. Grafen viser at 20.05.2020 var det total rapporterte 4 861 456 tilfeller i verden, og 322 483 rapporterte dødsfall.

Figur 4. Grafen viser at 20.05.2020 var det totalt rapporterte 8268 tilfeller i Norge, og 234 rapporterte dødsfall.

3.3 Datainnsamling

Jeg har valgt NRK som kilde for datainnsamling, siden koronakrisen fremdeles er noe helt nytt, som det ikke har blitt publisert så mange tekster om enda. På bakgrunn av dette måtte jeg selv velge og samle informasjon jeg synes var relevant til oppgaven. Ideelt sett ville jeg brukt flere ulike kilder, men da tidsrammen har vært relativt kort, og med tanke på at oppgaven kun har vært en tremåneders oppgave, foretrakk jeg NRK, da dette er Norges statlige mediekanal, og derfor må regnes som en pålitelig kilde. Det kan være ulemper ved at jeg kun har brukt en kilde, som at jeg ikke har tilstrekkelig informasjon av blant annet intervjuer og andre funn av andre medier.

Datainnsamling

	Lenke	Dato	Kommentar	Sosial institusjon, risiko og sos.relasjoner
NRK.no	https://www.nrk.no/norge/regjeringen-med-nye-koronatiltak--endrer-permitteringsregler-og-skatteregler-1.14936817	10.03.2020	Næringsliv- Erna Solberg: nye tiltak	Økonomi
	https://www.nrk.no/norge/beskriver-kampen-mot-viruset-so-m-en-maraton-1.14936692	10.03.2020	Helsedirektoratet- Langvarig	<i>Solidaritet</i>
	https://www.nrk.no/nordland/kommuneleger-etterlyser-nasjonale-korona-krav-rundt-arrangementer-1.14936391	10.03.2020	Helseråd og sikkerhet- kommunale vs. nasjonale regler	Politikk
	https://www.nrk.no/ytring/korona-kan-avgjore-presidentvalget-1.14936353	10.03.2020	Næringsliv- helse og økonomi	Politikk
	https://www.nrk.no/trondelag/koronaviruset--studenter-ved-helse--og-medisinfag-sendes-hjem-fra-ntnu-1.14936708	10.03.2020	Utdanningsinstitusjon- Blir sendt hjem	Kunnskap
	https://www.nrk.no/urix/forskerne-vet-ikke-hvor-dodelig-koronasmitten-er-1.14935762	10.03.2020	Helseråd og sikkerhet- dødelighet	(Risiko) frykt
	https://www.nrk.no/urix/koronaviruset-stenger-barnehager-og-skoler-i-spania-1.14936244	10.03.2020	Utdanningsinstitusjon- stengte bh. Og skoler	Kunnskap
	https://www.nrk.no/norge/korona-skaper-mindre-forurensing--kan-spore-100.000-liv-1.14935161	10.03.2020	Miljø- bedre for klima	
	https://www.nrk.no/nordland/ber-kommuner-om-a-se-til-bo--strengere-tiltak-na-kan-redde-liv-1.14939116	11.03.2020	Utdanningsinstitusjon- stenging	Kunnskap
	https://www.nrk.no/trondelag/koronaviruset--sykepleiere-kenner-na-ansvaret-for-a-holde-seg-friske-1.14938357	11.03.2020	Helseråd og sikkerhet- redd for å bli syk	Risiko Frykt

Tabell 1- viser til datainnsamlingsmateriale

3.4 Avgrensing

Jeg tok utgangspunkt i informasjon og nyheter i et tidsrom på kun to uker (10.03.2020-24.03.2020), da jeg visste at det hele tiden ville komme nye saker om korona i nyhetsbildet. Siden jeg kun hadde et visst antall måneder å skrive oppgaven på, var denne tidsavgrensningen nødvendig. I løpet av den tidsperioden jeg valgte, gikk flere sosiale institusjoner i Norge i «lockdown», blant annet ble skoler, barnehager og mange arbeidsplasser stengt for offentligheten, og man måtte ty til hjemmeskole, hjemmekontor og permitteringer.

Figuren viser et utklipp fra datainnsamlingen, der jeg kategoriserte funnene etter ulike kolonner med lenker, dato, egne kommentarer for å kunne få et raskt overblikk over hva artiklene handlet om generelt, og til slutt en kolonne om hvilken sosial institusjon, og/eller relasjonsmønstre det omhandlet. Jeg har i tillegg tatt høyde for at om det skulle oppstå avgjørende ny og relevant informasjon i etterkant av mitt utvalgte tidsrom, ville jeg ta det med i oppgaven.

4.0 Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil jeg starte med å ta for meg første del av problemstillingen om hvordan den politiske institusjonen og kunnskapsinstitusjonen har ivaretatt sine samfunnssentrale oppgaver gjennom pandemiens utslag i Norge. For å gjøre dette vil jeg analysere og diskutere ulike funn ved hjelp av teoriene jeg har valgt ut av Ulrich Beck og Anthony Giddens. Deretter vil jeg besvare andre del av problemstillingen om hvordan de sosiale relasjonene har blitt påvirket av smittevernstiltakene. Det vil jeg gjøre ved hjelp av de samme teoretikerne som nevnt over, samt ulike sosiologiske analyser.

4.1 Den politiske institusjonen

Den politiske institusjonen i Norge er den største institusjonen vi har, og den har flere viktige oppgaver. Jeg vil nå se hvordan institusjonen har ivaretatt oppgavene under Covid-19-pandemien, i lys av Becks og Giddens' syn, samt funnene jeg har gjort.

I det norske samfunn kan man si at man har et sosialkonstruktivistisk risikoperspektiv, som er en tilnærming der risiko er et sosialt «faktum». Dette går ut på hvordan man identifiserer, vurderer og håndterer noe som risiko, og blir hele tiden konstruert og forhandlet i vår sosiale interaksjon på samfunns- og individnivå (Trondsen & Tjora, 2012, p. 121). Man må altså se risikoen ut fra den sosialkonstruktivistiske sammenhengen av hvordan kunnskap blir formidlet, om det er fra ekspertsystemer eller lekfolk. Dette gjør at vurderingen og definisjonen av en risiko vil være ulike fra land til land, slik man kan se og kjenne igjen under den nåværende krisen. Land vurderer ulikt hvordan de skal håndtere Covid-19. Dagens norske samfunn ville kanskje Max Weber (1971) (Beck, 1997) kalt for et rasjonelt legalt herredømme, altså at lover er utviklet gjennom rasjonelle overlegninger i et demokratisk politisk system. De ulike lovene, reglene og myndighetsutøvelsene blir godtatt av befolkningen fordi de er regnet som fornuftig av flertallet (Martinussen, 2008).

Ett av mine funn fra datainnsamlingen som blir tydeliggjort i pandemien er at den politiske institusjonen i Norge har opprettholdt sin oppgave om myndighetsutøvelse. Da man ikke lenger kunne spore smitten av Covid-19 tilbake til befolkningen, satte statsminister Erna Solberg og helseminister Bent Høie i gang myndighetsutøvelse som bestod av flere strenge tiltak og restriksjoner som gjaldt hele den norske befolkningen. Den 12. mars 2020 innførte regjeringen tiltak som var “[.] de mest inngripende den norske befolkningen har opplevd i fredstid” (Kalajdzic & Solberg, 2020). Statsminister Solberg sa til NRK at tiltakene ville være *“inngripende i folks hverdag, og for hvordan samfunnet vårt fungerer”* (Kalajdzic & Solberg, 2020). En kan kanskje si at befolkningen i Norge begynte å føle på en ontologisk sikkerhet når tiltakene ble iverksatt, da de følte på en tillit til adgangsportene, altså statsministeren og helseministeren (Giddens & Eriksen, 1997, p. 68). Grunnen til at man kan føle på tillit til det abstrakte systemet (den politiske institusjonen) via adgangsportene (politikere) er fordi man fra før føler på en uvitenhet om hva som foregår i koronakrisen, og man har et behov for å vite en fageksperts kunnskapsvurderinger for å føle seg ontologisk sikker i risikosamfunnet. Tiltakene som kom i første omgang ble vedtatt av regjeringen, og var delvis iverksatt av Helsedirektoratet, var blant annet stenging av kulturarrangementer, treningssentre, svømmehaller, idrettsarrangementer samt stenging av barnehager, barneskoler, ungdomsskoler, videregående skoler, høyskoler, universiteter og andre utdanningsinstitusjoner (Kalajdzic, Krüger, Venli, 2020). Jeg kommer tilbake til kunnskapsinstitusjonen senere i oppgaven.

Restriksjoner og tiltak fra myndighetene kan sees som en ovenfra og ned maktutøvelse da det er den sosiale strukturen, i dette tilfellet, den politiske institusjonen, som styrer innbyggernes/aktørenes mulighet for handling (Aakvaag, 2008, p. 30). Restriksjonene og tiltakene var blant annet ulike forordninger om karantenereregler som i begynnelsen var omfattende, samt økonomiske krisepakker, hytteforbud og sosial distanse. Dette kommer jeg tilbake til. Helseminister Høie avviste kritikk om at tiltakene kom for sent, og sa til NRK at han var “[...] redd for at mange hadde satt spørsmålsteget ved om det var nødvendig. Vi kunne risikert at folk ikke respekterte tiltakene når vi faktisk hadde behov for dem. Nå ser vi at folk gjør det, fordi det er behov for dem” (Kalajdzic & Solberg, 2020). Man kan si at handlingsmotivet til den politiske institusjonen i Norge i denne krisen har vært nytte i form av redusert sykkelighet i befolkningen, som vil si at myndighetene har tatt hensyn til visse av befolkningens behov, ønsker og interesser (Aakvaag, 2008, p. 32). Når det derimot gjaldt ønsket, interessen og behovet for å dra på hytten for å nyte påskesolen og få et stueskifte, satte myndighetene ned foten. Hvem skulle tro at den geografiske plasseringen, og ønsket om å komme seg vekk fra det urbane byliv til det rurale fjellivet skulle skape så mye oppstuss? 15. mars 2020 kom regjeringen med en ny forskrift som kunne forby folket å feriere på hytten utenfor hjemkommunen (Brekke & Branæs, 2020). Det å ikke kunne dra på hytten kan en tenke er et luksusproblem, og med dette kan det tyde på at koronakrisen i Norge kanskje fører til et nytt klasseskille. Hytteforbudet rundt påsken er ikke det eneste tegnet på at det er sosiale ulikheter i vårt samfunn. Det kan også lese ut av hvor, hvordan og hvem som fremdeles jobber under koronakrisen. Kristjansson (2020) påpeker forskjellen mellom de som nå har hjemmekontor, og de som må eksponere seg selv på jobb, eller bli permittert av arbeidsgiver. Ulrich Beck (1997) skriver at uansett om arbeidsledighet rammer bredt, rammer den som oftest de dårligst stilte gruppene på arbeidsmarkedet. Personer som har høyest risiko for å forbli arbeidsløse er folk med lavere utdanning, kvinner, funksjonsnedsatte og unge.

10. mars sa Erna Solberg, sammen med finansministeren Jan Tore Sanner at de ville iverksette tiltak som blant annet å endre permitteringsreglene og skattereglene (Helljesen, Wernersen, Grønli & Randen, 2020). Men selv om regjeringen utvider permitteringsreglene, og bedrifter med underskudd får utsatt å betale formueskatt, får regjeringen kritikk av partier som SV og Rødt da de mener disse tiltakene hjelper de rike, og ikke de med lavere inntekt (Helljesen, Wernersen, Grønli & Randen, 2020). Hvorfor skal de med høy kapital komme best

ut av krisen, når alle er i samme båt? Kun ni dager etter regjeringens pressemelding fikk NAV inn 154.200 dagpengesøknader etter permittering (Krüger, 2020). De som nå sitter med hjemmekontor, har sannsynligvis større inntekt enn de som jobber i dagligvaren eller helseomsorgen. De tjener altså mer enn de personene som tar seg av landet vårt i en krise som dette. Det kan føre til en konflikt mellom klassene når det kommer til lønn og arbeidsvilkår (Martinussen, 2008).

Regjeringen har i løpet av Covid-19-krisen fått en ny lov som skal sette gjeldende lover til side uten at regjeringen er nødt til å gå til Stortinget. Erna Solberg sa at loven er for å sørge for at regjeringen har fullmakt til å sørge for at alle funksjoner i samfunnet skal kunne holdes oppe så lenge krisen pågår (Fossen, Zondag & Bergløff, 2020). Grunnen til lovforslaget er at negative konsekvenser av krisen ikke skulle bli større enn nødvendig, og fordi det er en situasjon der en må handle raskt (Fossen, Zondag & Bergløff, 2020). Her igjen kan en se at regjeringens motivasjon er nytte. Covid-19-krisen har også vist at myndighetene fremdeles har voldsmonopol. Når hytteforbudet ble innført truet myndighetene med at folk om nødvendig kunne bli tvunget hjem fra hytten ved hjelp av loven, nærmere bestemt av sivilforsvaret (Brekke & Branæs, 2020). Hytteforbudet er ikke eneste gangen myndighetene viste til voldsmonopolet. 13. mars fikk Ullensaker kommune hjelp av Heimevernet på Oslo Lufthavn som et tiltak for å forhindre smitte og spredning av Covid-19. Heimevernet hjalp blant annet med informasjon og tilrettelegging i ankomsthallen på Gardermoen (Blomkvist, Elster, Andersen & Sandøy, 2020).

4.2 Kunnskapsinstitusjonen

Jeg vil nå redegjøre for om kunnskapsinstitusjonen har ivaretatt oppgavene sine under pandemien Covid-19. Jeg har valgt å fokusere på utdanning, som er en av de største oppgavene denne institusjonen har.

Som jeg tidligere nevnte vedtok Helsedirektoratet (2020) tiltakene som tilsa at alle landets barnehager, barneskoler, ungdomsskoler, videregående skoler, høyskoler, universiteter, og andre utdanningsinstitusjoner skulle bli stengt. Hvordan kan denne sosiale institusjonen ha klart å ivareta sine oppgaver med å produsere kunnskap, verdier og normer til samfunnsmedlemmer, i tillegg til å forberede dem til yrkeslivet i en krise som dette? Ulrich Beck mener at utdanningssystemet i større og større grad blir en anakronisme, da

overgangen fra utdanning til arbeidsmarkedet er økende usikker. Det har oppstått en gråsoner av risikofylt undersysselsetting, noe som kan tolkes som at utdanningssystemet ikke passer inn i nåtiden (Beck, 1997). Beck mener utdannelsens organisering (institusjonelle rammer, eksamenssystem, fagliginnhold, leseplaner) og betydning (meningen individer forbinder med utdanning) har løsrevet seg og selvstendiggjort seg fra hverandre (1997). Dette kan man i en stor grad se i risikosamfunnets tidsalder, i koronakrisen, da samfunnet og institusjonene er under endring. Selv om det er endring, er det fremdeles stabilt. Dette blir kalt for en dynamisk stabilitet (Aakvaag, 2008, p. 33) og er noe en kan se i forhold til koronakrisen. Man kan si at kunnskapsinstitusjonen har dynamisk stabilitet fordi de ikke har gått fullstendig vekk fra undervisning, selv om den politiske institusjonen kom med et inngripende tiltak som gikk ut på at man måtte gå bort i fra utdannelsens tradisjonelle organisering.

Utdanningsinstitusjonene har måtte tilpasse seg digital undervisning, nye metoder og digitale verktøy for å få elever til å utføre lekser og oppgaver på, og hjemmekontor på svært kort tid.

Digitalundervisning har vist seg å ha positive virkninger. Et viktig funn i min studie er fra rektor på Elvebakken videregående skole, Camilla Hauren Leirvik, som forteller til NRK at det er mindre fravær for elever som sliter på skolen fra før. Hun forteller videre at elever som har slitt med skolevegring, elever som er kronisk syke og som sliter med oppmøte, er mer på skolen enn før (Hellem-Hansen, 2020). En grunn for dette kan være at terskelen for å delta i undervisning i det digitale rom er lavere, da man kan selv kan velge rammene rundt seg og føle seg trygg, i motsetning til å dra til utdanningsinstitusjonen der de tradisjonelle rammene er mer passende for «normalen» i samfunnet. En kan selvsagt også være kritisk til rektoren, da elever er underrepresentert i intervjuet, og for alt en vet kan elever logge seg på, si at de er til stede, for å så ta av kameraet mens de kanskje forlater eller holder på med annet uten å få med seg undervisningen som foregår. De fleste elever kan man kanskje også tenke seg er motivert av verdier av å møte opp i digitalundervisning, det vil si at verdien av å møte opp er forankret i samvittigheten og at en kan oppleve å få dårlig samvittighet om man ikke møter opp. Det blir en form for moralsk oppfatning av hva som er rett og galt (Aakvaag, 2008, p. 32). Det kan også være utfordrende for undervisere som prøver å engasjere og motivere elever i det digitale møterommet, men som kun får svarte skjermer og avslåtte mikrofoner til gjengjeld (Damsgaard, 2020). Kyrrestad, Kaiser og Martinussen (2020) undersøkte “hvordan ungdom opplever informasjonen som gis rundt koronaviruset, hva de opplever de mangler informasjon om og hvordan situasjonen med koronaviruspandemien påvirker dem” (p. 1). Noen av elevene

påpekte i undersøkelsen at skolen var en viktig funksjon i deres liv, men at dette nå er borte. Det som en gang var så normalt og dagligdags for noen som å gå på skolen og møte medelever, er nå preget av uvisshet om situasjonen vi er oppe i, som igjen fører til stress og usikkerhet hos mange elever. Risikosamfunnet er blitt utfordret.

På Bogstad barneskole har alle elevene blitt utstyrt med et nettbrett, der de får ulike oppgaver som skal være motiverende. Her må barna blant annet svare på oppgaver med lydopptak eller video, sier lærer Malinn Hellen Sele til NRK (Hellem-Hansen, 2020). Lærerne på Bogstad barneskole prøver å finne kreative vendinger for at elevene skal ville fortsette å gjøre skolearbeid, uansett hvor de måtte befinne seg, ved å “anvende sosiale regler på nye og innovative måter” (Aakvaag, 2008, p. 32). Man kan si at en har gjenoppdaget utdannelsen ved at det tradisjonelle utdanningssystemet blir utfordret, og at en ikke lenger kan anvende de formelle målene (Beck, 1997). En kan tenke seg at digital undervisning er en form for undervisning som kanskje vil vedvare etter koronakrisen da det har vist seg at det er fullt mulig, tross svarte skjermer.

Beck mener utdanningssystemet må jobbe for å gjøre elever forberedt på utfordringene som vil blant annet være å “(over)leve og handle (politisk) i fremtidens risikosamfund” (Beck, 1997, p. 242). Pandemiens utslag er kommet 23 år etter Becks bok, men synes å vise at hans teorier er like relevante som da.

4.3 Sosiale relasjoner

Jeg vil nå svare på hvordan de sosiale relasjoner blir påvirket av smittevernstiltakene. Det er interessant å se på hvordan en pandemi kan føre til nye former for sosiale relasjoner enn de som allerede er internalisert hos mennesker, altså at det ligger i vår habitus eller væremåte å ta mye for gitt med å leve i det moderne samfunn. Våre sosiale relasjoner og solidaritet har i løpet av de siste månedene blitt endret. Er denne endringen positiv? Jeg vil nå belyse mine funn i opp mot teoriene jeg har valgt å sette fokus på. Når andre land har snakket om “krigen mot Korona”, har vi i Norge snakket om “den nasjonale dugnaden”. Kamp og krig har blitt byttet med dugnad og solidaritet. Solidaritet er noe den norske befolkningen har vist i høy grad, for å ta vare på andre som er kategorisert som risikogruppen, og for å hjelpe å ikke overbelaste sykehusene rundt i vårt langstrakte land.

Beck (1997) hevder at samfunnet i den postmoderne periode vil gå fra et fellesskap som er preget av sikkerhet fra klassesamfunnet, til et fellesskap og solidaritet som er preget av usikkerhet og angst (p. 66). Er dette det nye fellesskapet, at man nå må begynne å frykte andre, og i så fall, vil dette også gå hardt utover våre sosiale relasjoner?

Et av de mest inngripende tiltakene i Norges historie etter 2. verdenskrig, er den sosiale distansen som vi nå må utvise, noe som har satt sitt preg i befolkningen og som kan påvirke de sosiale relasjonene man vanligvis har i samfunnet. Det som ligger i begrepet sosial distanse er at man må holde 1-2 meter avstand til personene rundt en selv for å begrense og forsinke utbruddet av Covid-19 (FHI, 2020). De aller fleste tiltakene kommer som et ovenfra- og ned perspektiv, metodologisk kollektivism, der de sosiale strukturene påvirker aktørenes handlinger, men det kan også diskuteres om det er et nedenfra- og opp perspektiv da det er aktørene selv som velger å følge tiltakene eller ikke, og å respektere restriksjoner som å opprettholde den sosiale distansen (Aakvaag, 2008). Dette kalles for metodologisk individualisme, en velger å følge eller å ikke følge myndighetenes tiltak og restriksjoner, av den grunn at myndighetene offisielt sett kun har kommet med “anbefalinger” om å ta i bruk tiltakene.

For dem som har mistet sine nære og kjære under Covid-19-krisen, har dette vært en ekstra tøff tid da de ikke engang kan ta hverandre i hendene i begravelser, eller gi hverandre klemmer (Sommerfeldt, 2020). Gravferdskonsulenten Anne Kristin Fluge Sævig sier at “*det er jo veldig unaturleg for oss menneske å vise omsorg på den måten*” (Sommerfeldt, 2020), og som følge av minimum nærkontakt, sosial distanse, får kun de nærmeste pårørende komme i kirken. Eksempelet kan tyde på at Norges befolkning tar tiltaket om sosial distanse på alvor. Dette kan i fremtiden påvirke vår sosiale relasjon fra mikro- til makronivå. Det vil ikke lenger bare ha en påvirkning til relasjonene til de store systemer i samfunnet, men også for primær- og sekundærsirkelen vår, som familie og venner. Det er ikke kun i gravferder den sosiale distansen påvirker de sosiale relasjonene. Hansen & Rangnes (2020) skriver i NRKs artikkel om hvordan butikker har fått på plass pleksiglass for å hindre smitte mellom kunder og ansatte i butikk, og det igangsatt koronatiltak på kollektivtransport. I Vestland fylke ble også noen holdeplasser utrustet med vektere og personell fra Skyss for at kollektivtransporten ikke skal bli fylt opp, for å opprettholde en meter avstand fra andre passasjerer (Svendsen & Johansen, 2020). Her ser man at også relasjonen vår til medmennesker i meso-, - og eksonivået blir

påvirket. Nordmenn er kjent for å ha en spesiell busskultur der man ikke hilser eller småprater med andre medpassasjerer. Dette skjer gjennom en rekke verdier og normer som er internalisert i oss etter en lang sosialiseringssprosess (Dahl, 2019). Kanskje kan den sosiale distansen og relasjonen til andre personer i samfunnslivet være en lettelse for noen som ikke lenger trenger å ha en unnskyldning for å ikke sitte side om side med fremmede på bussen?

Videre i artikkelen til Svendsen og Johansen intervjuer de Turid Bakke Braut som kommer inn på noe som er helt essensielt: *“vi må ha respekt for det som er bestemt”* (2020). Dette formidles i et bilde i NRK-nyhetene at de fleste slutter opp om myndighetenes anbefalinger. Trass i at Norge, som nevnt tidligere i teksten, har et rasjonelt, legalt styre, vil det ikke si at alle samfunnsborgere er overbevist, eller tror at myndighetene gjør de beste valgene. Martinussen (2008) mener legitimiteten til myndighetene er varierende, og at legitimiteten bygger på tillit blant samfunnsborgerne, gjennom et kontraktsforhold mellom borgere og myndigheter. Bent Høie og Erna Solberg oppfordret folket til å ikke hamstre dagligvarer på en pressekonferanse i startfasen da pandemien traff Norge, og at man måtte vise en solidaritet som ikke førte til panikk. Der viste det seg at noen borgere hadde mistillit til og mangel på ansiktsløs forpliktelse til det abstrakte systemet – de hamstret likevel. En grunn til dette kan være at en har hatt dårlig erfaring med politikerne (adgangsportene) fra før, og har trukket tilbake sitt *“klient-lekmanns-forhold”* (Giddens & Eriksen, 1997, p. 68). Dette førte til at nordmenn kjøpte mer av basisvarer enn vanlig (Honningsøy, Kolseth, Tennøy & Solås, 2020). Et annet eksempel på usolidarisk handling er når en bruker frykten og risikoen som vi er under, i et angrep mot medmennesker. En hendelse på NSB er et eksempel på det, der en mann som påstod at han hadde Covid-19 pustet på andre medpassasjerer på toget, slik at passasjerene måtte rett i hjemmekarantene da de ankom Bergen, og måtte leve med frykten for å ha blitt smittet. Heldigvis viste mannen seg å ikke ha smitte (Hotvedt & Helgheim, 2020). Midt oppi frykten kom Kong Harald med en tale til det norske folk, som Anthony Giddens (1997) nok ville sagt seg enig i. Kongen sa:

«Norge er kjent som et tillitssamfunn. Nå er det et særskilt behov for å vise hverandre tillit. Både til at hver og en tar ansvar for å hindre spredning av smitte. Og til at landets myndigheter tar gode og kloke beslutninger» (Krekling, 2020).

5.0 Avslutning

I denne teksten har jeg sett på hvordan den politiske institusjonen og kunnskapsinstitusjonen har ivaretatt sine sentrale oppgaver under Covid-19 pandemien, og sett på hvordan sosiale relasjoner har blitt påvirket av smittevernstiltakene. Et av mine funn er at i løpet av de siste månedene er at den norske politiske institusjonen, i stor grad ivaretatt sine sentrale oppgaver under koronapandemien. Det kan tyde på at myndighetene fremdeles har legitimitet blant norske borgere, da de har formulert mål for samfunnet som å minske smittefaren, og har satt i gang tiltak for hele befolkningen for å oppnå disse målene. Den politiske institusjonen har hjulpet i form av økonomiske krisepakker, og oppløst konflikter for enkeltindivider og bedrifter via omfordelte goder og permitteringslover. Den politiske institusjonen har også brukt en institusjonell refleksivitet der de stadig har prøvd å forbedre tiltak og lover for folket, samtidig som de har opprettholdt en form for ontologisk sikkerhet og tillit blant samfunnsborgerne. Den politiske institusjonen har benyttet sitt monopol på å håndtere vold, da politi og militær har vært aktiv på å passe på at norske innbyggere har opprettholdt tiltakene som har blitt gitt.

Kunnskapsinstitusjonen har også ivaretatt sine sentrale oppgaver, nemlig produksjon og overføring av kunnskap, verdier og normer til samfunnsmedlemmene sine. Dette har skjedd hovedsakelig ved hjelp av digitale verktøy. Kunnskapsinstitusjonens oppgaver har blitt sterkt utfordret i denne perioden, da tradisjonelle undervisningsmetoder og rammer har blitt snudd på hodet i løpet av kort tid. Utdanningsinstitusjonen har forholdt seg dynamisk stabilt i en periode hvor usikkerhet og frykt har påvirket de sosiale relasjonene i Norge. De tradisjonelle rammene har foreløpig blitt erstattet av nye rammer i det digitale rom. Et bemerkelsesverdig utfall av denne omveltningen, har vært at digital undervisning har vist seg å ha mer oppmøte enn tradisjonelle undervisningsformer. Det bør derimot nevnes at man ikke kan være sikker på hva læringsutfallet av digital undervisning er, selv om flere elever er pålogget.

Jeg har funnet at de sosiale relasjonene har blitt kraftig påvirket av smittevernstiltakene som den politiske institusjonen har vedtatt, og at man som enkeltindivider er underordnet av ekspertsystemene i samfunnet. Man er avhengig av eksperter i et samfunn for at man skal føle seg ontologisk sikker i de nye risikoene som er konsekvenser av det teknisk-vitenskapelige samfunnet vi lever i. Den sosiale distansen har vært noe av det viktigste å opprettholde for å

minske smittespredning og det kan argumenteres for at det er kommet en ny form av interaksjon og normer mellom mennesker som trolig vil vare i lenger tid fremover.

Covid-19 risikoen har medbrakt andre risikoer som arbeidsledighet, konkurser og en verdensøkonomi som opplever den største og verste tilbakegangen siden 1930-tallet. Mennesker i samfunnet må nå forholde seg til nye risikoer som er produkter av vitenskap og teknologi, og som ikke er begrenset i tid og rom, men krysser landegrenser og kan ramme fremtidige generasjoner. I lys av Beck og Giddens vil jeg tørre å si at vi er på vei inn i en ny epoke av det postmoderne samfunn, altså et risikosamfunn. Vi vet enda ikke hvor lenge denne pandemien og påvirkningen av den vil vare i tid og rom, og kuren har enda ikke sett lyset.

6.0 Referanseliste

Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forl.

Berger, P. L., Wiik, F., & Luckmann, T. (2000). *Den samfunnskapede virkelighet*. Bergen: Fagbokforl.

Martinussen, W. (2008). *Samfunnsliv : innføring i sosiologiske tenkemåter* ([2. utg.]. ed.). Oslo: Universitetsforl.

Selvvalgt litteratur

Beck, U. (1997). *Risikosamfundet : på vej mod en ny modernitet*. København: Hans Reitzel.

Beck, U., Nielsen, T. H., & Eriksen, A. (1997). *Risiko og frihet*. Bergen-Sandviken: Fagbokforl.

Giddens, A., & Eriksen, A. (1997). *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax.

Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*: Universitetsforl.

Trondsen, M., & Tjora, A. (2012). Risikofokus på barn med psykisk syke foreldre. Tjora (Red.), *Helsesosiologi: Analyser av helse, sykdom og behandling*, 117-133.

Nettsider

Blomkvist, L., Elster, K., Andersen, I & Sandøy, C. (Publisert 2020, 13 mars, oppdatert 2020, 14. mars). -Heimevernet satt inn på Gardermoen. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/heimevernet-satt-inn-pa-gardermoen-1.14943909>

Brekke, A & Branæs, J. (2020, 15. mars). -Ny forskrift: Kan forby hytteturer ut av egen kommune. *NRK*. Hentet fra https://www.nrk.no/norge/ny-forskrift_-kan-forby-hytteturer-ut-av-egen-kommune-1.14945098

CDC (u.å) About CDC <https://www.cdc.gov/cdc-info/about-cdc.html#jobs> Hentet 27.03.2020

Damsgaard. H. (Publisert 2020, 27. april kl. 16.23, oppdatert 2020, 27. April 17.05). – Svarte skjermer i digitale undervisningsrom. *KHRONO*. Hentet fra <https://khrono.no/svarte-skjermer-i-digitale-undervisningsrom/482814>

Dahl. Ø. (Sist oppdatert 2019, 14. Januar). -Når referanserammene skifter. *NDLA*. CC BY-NC-SA-4.0. Hentet fra <https://ndla.no/subjects/subject:18/topic:1:185336/topic:1:52926/resource:1:195478>

Folkehelseinstituttet (publisert 2011, 13. April - oppdatert 2018, 4. Oktober). Hva er en pandemi <https://www.fhi.no/sv/influensa/influensapandemier/hva-er-en-pandemi/> Hentet 25.03.2020

Folkehelseinstituttet (Publisert 2020, 8. februar oppdatert 2020, 28. mars) Fakta om viruset og sykdommen (Covid-19) <https://www.fhi.no/nettpub/koronavirus/fakta-og-kunnskap-om-covid-19/fakta-om-koronavirus-koronavirus-2019-ncov/> Hentet 31.03.2020

Folkehelseinstituttet (Publisert 2020, 04. mars- oppdatert 2020, 01.april). Råd og informasjon til risikogrupper (koronaviruset) <https://www.fhi.no/nettpub/koronavirus/fakta/risikogrupper/> Hentet 01.04.2020

Fossen. C, Zondag. M & Bergløff. C. (2020, 18. Mars). – Regjeringen vil ha krigsfullmakter: - skal ikke utnyttes. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-legger-frem-ny-korona-lov-som-gir-krisefullmakter-1.14950955>

Hansen. F & Rangnes. H-K. (2020, 19. Mars). -Denne veggen møter deg i matbutikkene fremover. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestfoldogtelemark/lager-skjerm-for-ansatte-i-butikkene-1.14951225>

Hellem-Hansen.V. (Publisert 2020, 18.mars, oppdatert 2020, 19.mars). -Rektor om hjemmeskole- mindre fravær for elevene som sliter fra før. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/rektor-om-hjemmeskole-mindre-fravaer-for-elevene-som-sliter-fra-for-1.14948882>

Helljesen. V, Wernersen. C, Grønli. H & Randen. A. (2020, 10. mars). -Regjeringen med nye koronatiltak: endrer permitteringsregler og skatteregler. *NRK*. Hentet fra

<https://www.nrk.no/norge/regjeringen-med-nye-koronatiltak--endrer-permitteringsregler-og-skatteregler-1.14936817>

Helsenorge (2020, 26. Mars). Koronavirus- fakta, råd og tiltak

<https://helsenorge.no/sykdom/infeksjon-og-betennelse/koronavirus> hentet 27.03.2020

Helsenorge (2020, 7. Mai). Koronavirus- fakta og håndtering i Norge

<https://helsenorge.no/koronavirus/fakta-og-handtering-i-norge>

Helsedirektoratet (2020, 12. mars). Helsedirektoratet stenger alle skoler og barnehager. Hentet fra <https://www.helsedirektoratet.no/nyheter/helsedirektoratet-stenger-alle-barnehager-og-skoler>

HHS (u.å) Health & Human Services <https://www.hhs.gov/about/index.html> hentet 27.03.2020

Honningsøy. K, Kolseth. H, Tennøy. S & Solås. S (2020, 12. mars). -Ut mot hamstring:- Det er unødvendig og kan skape utfordringer. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/ut-mot-hamstring--hamstring-er-unodvendig--og-kan-skape-utfordringer-1.14940126>

Hotvedt. S & Helgheim. E, (2020, 14. mars). -Togpassasjerer truet med koronasmitte- må i karantene. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestland/togpassasjerer-ble-truet-med-koronasmitte--ma-i-karantene-1.14943979>

Kalajdzic. P, Krüger. L & Venli. V, (2020, publisert 12. mars, oppdatert 2020, 19.mars). Alle utdanningsinstitusjoner stenges, flere arrangementer og virksomheter får forbud. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/alle-utdanningsinstitusjoner-stenges--flere-arrangementer-og-virksomheter-far-forbud-1.14940952>

Kalajdzic. P & Solberg. E, (2020, 12.mars). - Varsler de mest inngripende tiltakene Norge har hatt i fredstid. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/varsler-de-mest-inngripende-tiltakene-norge-har-hatt-i-fredstid-1.14940376>

Krekling, D, (2020, 15. Mars). – Kongen: -Mine tanker og bønner er hos alle dere nå. *NRK*.

Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/kongens-hilsen-til-folket-i-forbindelse-med-koronasituasjonen-1.14945590>

Kristjansson, M, (2020, 18.mars). -Korona spør ikke om du er rik eller fattig. Likevel rammer viruset skjevt. *AFTENPOSTEN*. Hentet fra

<https://www.aftenposten.no/meninger/kronikk/i/kJOjma/korona-spoer-ikke-om-du-er-rik-eller-fattig-likevel-rammer-viruset-skjevt-mimir-kristjansson>

Krüger, L, (2020, 19. mars). -40.600 har søkt om dagpengeri løpet av det siste døgnet. *NRK*.

Hentet fra <https://www.nrk.no/norge/regjeringen-med-nye-koronatiltak--endrer-permitteringsregler-og-skatteregler-1.14936817>

Kyrrestad HKS, Kaiser S, Martinussen M. Ungdoms opplevelse av informasjon som gis om koronaviruset (Covid-19): En foreløpig rapport. RKBUNord, UiT Norges arktiske universitet; 2020. 26 p. Hentet fra <https://munin.uit.no/handle/10037/18017?locale-attribute=no>

Sommerfeldt, P, (2020, 17.mars). -Ingen fekk klemma eller helsa på kverandre under gravferd. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestland/ingen-fekk-klemma-eller-helsa-pa-kvarandre-under-gravferda-1.14948800>

Solberg, E, (2020, 12. mars). -Statsministerens innledning på pressekonferanse om nye tiltak mot koronasmitte. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/statsministerens-innledning-pa-pressekonferanse-om-nye-tiltak-mot-koronasmitte/id2693335/>

Svendsen, R & Johansen, E, (2020, 12. mars). -Innfører korona-tiltak i kollektivtrafikken i Bergen: - Må holde en meter avstand. *NRK*. Hentet fra <https://www.nrk.no/vestland/innforer-korona-tiltak-i-kollektivtrafikken-i-bergen--ma-holde-en-meter-avstand-1.14940401>

WHO (2017, 21. September). One Health <https://www.who.int/features/qa/one-health/en/>

Bilder

Figur 1. (2020) [utklipp] Hentet fra

<https://www.fhi.no/contentassets/e110607a67df46cbba8e30a443264a73/vedlegg/tidligere-dagsrapporter/2020.03.09-Dagsrapport-covid-19.pdf>

Figur 2. (2020) [utklipp] Hentet fra

<https://www.fhi.no/contentassets/e110607a67df46cbba8e30a443264a73/vedlegg/tidligere-dagsrapporter/2020.03.09-Dagsrapport-covid-19.pdf>

Figur 3. (2020) [utklipp] Hentet fra

<https://www.fhi.no/contentassets/e110607a67df46cbba8e30a443264a73/vedlegg/tidligere-dagsrapporter/2020.05.20-norden-og-verden-covid-19.pdf>

Figur 4. (2020) [utklipp] Hentet fra

<https://www.fhi.no/contentassets/e110607a67df46cbba8e30a443264a73/vedlegg/tidligere-dagsrapporter/2020.05.20-dagsrapport-norge-covid-19.pdf>

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgåve i sosiologi

SO590 bacheloroppgåve

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2020 09:00	Termin:	2020 VÅR
Sluttdato:	25-05-2020 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgåve i sosiologi	Studiepoeng:	15
SIS-kode:	203 SO590 2 O 2020 VÅR		
Intern sensor:	Roger Iuan Hestholm		

Deltaker

Naun:	Ingrid-Marie Anguik Holm
Kandidatnr.:	322
HVL-id:	573888@hvl.no

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7217	
Egenerklæring *:	Ja	Inneholder besvarelsen konfidensielt materiale?: Nei
Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:	Ja	

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei